

8. Wilson B. What is a constructivist learning environment? In B. g. Wilson (Ed.) / B. Wilson // Constructivist learning environments: Case-studies in instructional design: Educational Technology Publications. – 1996. – P. 3–16.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ЛИСЕНКО Людмила Олександрівна – кандидат педагогічних наук, доцент, кафедри лінгводидактики та іноземних мов Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: іншомовна комунікативна культура, інноваційні методи навчання, комунікативна компетенція.

INFORMATION ABOUT AUTHOR

LYSENKO Liudmyla Oleksandrivna – PhD, Associate Professor, Chair of Linguodidactics And Foreign Languages Centralukrainian Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University.

Circle of scientific interests: foreign language communicative culture, innovative teaching methods, communicative competence.

Дата надходження рукопису 10. 01. 2018 р.

Рецензент – д.п.н. професор С. І. Шандрук.

УДК 371.134 /.311.3 :78.071.4

МИХАСЬКОВА Марина Анатоліївна –

кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри теорії та методики музичного мистецтва Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії e-mail:chudo43@gmail.com

ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ КОЛЕКТИВНО-ГРУПОВИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ В ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Сучасна музично-педагогічна спільнота намагається знайти шляхи осучаснення методів викладання дисциплін фахового спрямування, щоб досягти кращих результатів у підготовці майбутніх учителів музичного мистецтва і вийти за межі академічної замкненості. Одним із таких шляхів ми вбачаємо можливість упровадження методів інтерактивного навчання, які допоможуть студентам не тільки бути суб'єктами навчання, а й дадуть можливість навчатися у співпраці з наставниками. У цьому випадку викладачі стають більш досвідченими організаторами процесу отримання знань, умінь і навичок. Вони допомагають студентам розкрити свою індивідуальність, самотність у проведенні уроків музичного мистецтва та виконанні музичних творів (вокальних, інструментальних, хорових тощо).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Методологічну основу інтерактивної технології вивчали В. Гузєєв, А. Нісімчук, О. Падалка, О. Пехота, О. Пометун та інші. Розкриттям теоретичних основ інтерактивних методів навчання займалися Ю. Бабанський, М. Поташник. Однак ці дослідження розкривають означені підходи до освітньої діяльності, але не спрямовані на аналіз їхнього застосування в музично-педагогічній діяльності в процесі фахової підготовки вчителів музичного мистецтва.

Мета статті – розкриття практичних

аспектів застосування колективно-групових методів інтерактивного навчання в професійній підготовці майбутнього вчителя музичного мистецтва.

Виклад основного матеріалу дослідження. Особистісно орієнтований підхід у навчальному процесі передбачає запровадження та використання інтерактивної технології навчання. Нам імпонує визначення О. Пометун та Л. Пироженко, які зазначили, що «сутність інтерактивного навчання полягає в тому, що навчальний процес відбувається за умов постійної, активної взаємодії всіх учнів. Це співнавчання, взаємонавчання (колективне, групове навчання в співпраці)...» [3, с. 7]. У цій технології методи поділяють на чотири групи: кооперативне, колективно-групове, ситуативне та дискусійне навчання.

Спробуємо розкрити можливості використання колективно-групової групи методів у практичній діяльності викладача вищого навчального закладу зі спеціальності «Музичне мистецтво». Відповідно до проаналізованих класифікацій ми визначили, що до цієї групи належать такі методи: велике коло, обговорення проблеми, мікрофон, незакінчені речення, мозковий штурм, мозаїка, аналіз ситуацій, вирішення проблем, ажурна пилка.

Розглянемо деякі з них. Так, метод «мозковий штурм», або брейнсторм («злива ідей», генерування ідей, англ. brainstorming), – популярний метод висунування творчих ідей у процесі розв'язування наукової чи педагогічної

проблеми, сеанси якого стимулюють творче мислення [2]. У науковій літературі розкрито етапи мозкового штурму: постановка проблеми; генерування творчих ідей; групування, відбір, аналіз і оцінка ідеї.

На практичному занятті з «Музичної педагогіки» (на тему «Суть, мета і завдання музичного виховання школярів. Предмет і завдання курсу музичної педагогіки») під час підготовки бакалаврів ми використовуємо метод «мозковий штурм» та обговорюємо питання визначення основних функцій учителя музичного мистецтва на сучасному етапі.

Засвоєння теми «Методологічна культура вчителя музики: зміст та специфіка. Проблема перебудови професійного мислення вчителя музики» потребує від слухачів магістратури вмінь критично мислити, аналізувати, синтезувати, розмірковувати над отриманою інформацією. Ми пропонуємо такі питання для обговорення [4]:

– Чи згодні Ви з твердженням В.О. Сухомлинського, що музичне виховання – це не виховання музиканта, а насамперед виховання людини? Аргументуйте свою відповідь.

– Як Ви ставитесь до думки, що без розуміння й переживання музики неможливе пізнання світу почуттів людини? Поясніть свою позицію.

– Як Ви розумієте вислів «Мистецтво – це час і простір, у якому живе краса людського духу» (В. О. Сухомлинський). Поясніть своє бачення.

– Чи згодні Ви з думкою про те, що осмислення нинішніх проблем музичного навчання і виховання неможливе без звернення до історії музичної педагогіки? Обґрунтуйте свою позицію.

– Чи згодні Ви з думкою Д. Б. Кабалецького, що вчитель музики має бути досвідченим педагогом? Прокоментуйте.

– Прокоментуйте таку думку Д. Б. Кабалецького: «Зрозуміти музичний твір – означає зрозуміти його життєвий задум, зрозуміти, як композитор переплавив цей задум у своїй творчій свідомості».

– Чи згодні ви з думкою В. Медушевського про те, що інтонаційна суб'єктивність музичного твору є єдиним шляхом проникнення в його внутрішній простір? Поясніть свою позицію.

– Поясніть, яким чином музичні твори, які ви можете виконати, сприятимуть осмисленню учнями таких тез: «Сила музики в її красі і правді», «Музика – це мистецтво, породжене життям і нерозривно з ним пов'язане».

Наприклад, на заняттях з предмета «Історія зарубіжної музики» в процесі засвоєння жанру балету можна запропонувати складання асоціативного куща на тему

«Балет». Які види мистецтва об'єднує балет? Хто створює балетну виставу та бере в ній участь? Ми пропонуємо питання, які можна використовувати на початковому етапі засвоєння музичної літератури:

– Як Ви розумієте таку думку Платона: «Музичне мистецтво завершується любов'ю до прекрасного»?

– Як Ви розумієте таку думку Аристотеля: «Катарсис – мета мистецтва»?

– Як Ви розумієте роль музичного мистецтва в розвитку духовної культури особистості? Поясніть свою думку.

– На фронтоні Дельфійського храму було висічено вислів : «Пізнай самого себе – і ти пізнаєш богів і Всесвіт». Вважають, що ця думка прийшла до греків зі Сходу. Як Ви розумієте цей вислів? Чи може музика сприяти самопізнанню людини?

– Як Ви розумієте думку Боеція: «Тільки той музикант, хто осягає сутність музики не через вправлення рук, а розумом»? [4].

У процесі застосування методу «велике коло» студенти сидять у колі та по черзі за бажанням висловлюються з приводу певного питання. Обговорення триває, поки є охочі висловитися. Викладач може взяти слово після обговорення [1]. Так, на заняттях з «Історії зарубіжної музики» ми обговорюємо такі питання: чи може існувати музичний експресіонізм, якщо не так багато людей розуміють сенс напрямку; чи потрібна медитативна музика в сучасному музичному мистецтві та інші.

Практика свідчить, що усвідомлення своєї професійної ідентичності можливе лише в глибокому розумінні всіх ланок майбутньої роботи. Тому, коли студенти отримують інформацію на заняттях з «Музичної педагогіки», вони повинні усвідомлювати сенс обраної професії. Ми використовуємо такі питання для обговорення:

– Як стати професіоналом?

– Як правильно організувати професійне самовдосконалення?

– Чи можна студенту успішно поєднувати навчання й роботу?

– Чи згодні ви з таким твердженням: «Чим більше людина стикається з музикою, тим більш плідний її вплив на особистість», як ви розумієте цей вислів?

– Як ви розумієте таку закономірність: «Змістовність пізнання художнього світу твору залежить від духовного багатства особистості та її художнього досвіду» тощо.

На практичних заняттях ми використовуємо вправу «Його найкраща риса». Вона проводиться так: м'яч кидають по колу та називають безумовні переваги того, кому кидається м'яч. М'яч повинен бути в кожного учасника групи по колу.

Метод «мікрофон» передбачає передачу один одному уявного «мікрофона» з метою висловлювання з приводу проблеми, яку обговорюють. Так, на занятті з «Історії зарубіжної музики» в процесі вивчення творчості російського композитора П.І. Чайковського студенти висловлюють свої думки, відповідаючи на питання: у чому полягає сила його музики, якщо його твори знають люди різних національностей зі всього світу? На уроках з «Історії української музики» з використанням методу «мікрофон» з'ясовуємо тезу: «М. В. Лисенко є основоположником української музичної класики. Чи правильне це твердження?».

Цей метод можемо використовувати на заняттях з «Музичної педагогіки», обговорюючи такі думки:

– Поясніть, як ви розумієте таку думку: «Дитяче сприймання слід розглядати не як елементарний рівень, а як особливу сферу дитячої життєдіяльності».

– Чи згодні ви з думкою про те, що успіх формування музичного сприймання залежить насамперед від вирішення суперечностей між потребами учнів в активній музично-творчій діяльності й можливостями їхньої реалізації в навчальному процесі; між провідною роллю вчителя і самостійним характером музичної діяльності учнів? Чи можна вважати названі суперечності головними?

Розглянемо метод «незакінчені речення». Відповідь учня – це продовження незакінченого речення на зразок «можна зробити такий висновок...», «я зрозумів, що...», «на сьогоднішньому занятті я вдосконалив свої вміння...», «на сьогоднішньому занятті найважливішим відкриттям було...» та інші. Обговорюючи основні уміння майбутнього вчителя музичного мистецтва на уроках з «Музичної педагогіки», ми пропонуємо використовувати продовження таких речень: якби я обіймав керівну посаду...; мій учитель (керівник, начальник)...; ідеалом учителя музичного мистецтва для мене є...; моя найбільша слабкість полягає в тім...; люблю вчитися (працювати) з людьми, які...; найбільше в учнях мене дратує...; коли я вихожу на сцену... та інші.

Обговорюючи прослухані музичні твори на заняттях з «Історії зарубіжної музики», ми використовуємо речення, як-от: «цей твір навчив мене...»; «мені найбільше подобається твір Л. Бетховена ... , тому що ...»; «не джерело – море його ім'я, тому що ...» (І. Бах) та інші.

У методі «мозаїка» малі групи працюють над різними завданнями, після чого переформовуються так, щоб у кожній новоствореній групі були експерти з кожного

аспекту проблеми [1]. Наприклад, засвоюючи тему «Польська музична культура ХІХ століття. Творчість Ф. Шопена (1810 – 1849 рр.)», кожна первинна група аналізувала одну прелюдію Ф. Шопена, після переформування перша нова група повинна узагальнити тематику всіх опрацьованих прелюдій, друга – музичні інтонації, третя – образи, четверта – форму.

Суть методу «розгляд та аналіз конкретних життєвих ситуацій» полягає в тому, що учасникам пропонують осмислити ситуацію, опис якої водночас не тільки відображає практичну професійну проблему, а й актуалізує комплекс знань, які потрібно засвоїти при розв'язанні цієї проблеми. Причому сама проблема не має однозначних вирішень [1]. Так, під час аналізу ситуації з «Музичної педагогіки» з опорою на власний досвід роботи з дітьми студентам пропонуємо описати педагогічні ситуації, у яких педагогічна культура вчителя виявляла вплив на музичні враження учнів, їхню музичну діяльність.

Метод «аналіз дилеми (проблеми)» застосовуємо, коли учні в колі обговорюють певну дилему (простішу) чи проблему (складну, або поліваріантну). Кожен озвучує варіанти, що складаються внаслідок вибору. Найкраще давати завдання вибору з особистісним сенсом [1]. Так, ми використовуємо обговорення таких тез на заняттях з «Музичної педагогіки», зокрема:

– Вважають, що культурі почуттів дитину слід учити так само наполегливо, як і навчати основам наук? Що Ви думаєте з цього приводу?

– Музична освіта України – технологія переходу до європейського освітнього ринку.

– Чи потрібно навчатися музичному мистецтву, якщо професія не є престижною?

На занятті з української музичної літератури ми пропонуємо охопити питання: «Розкрийте особливості входження української сучасної музики в європейський музичний простір». На практичному занятті з «Історії зарубіжної музики» на тему «Музичний імпресіонізм» група студентів може взяти на себе роль екскурсоводів у Музеї західного мистецтва і описати представників імпресіонізму в образотворчому мистецтві з обґрунтуванням спільних і відмінних рис у музичному і образотворчому мистецтві. Так само можна обговорити теми «Музичний класицизм», «Реалізм у музиці», «Музичний експресіонізм» тощо. До питань обговорення можна додати також аналіз творчості композитора Л. Бетховена, його приналежність до романтичного чи класичного напрямку.

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Таким чином, колективно-

групові методи допомагають студентам зануритися в конкретні практичні проблеми (ситуації), знайти можливі варіанти та шляхи їхнього вирішення. Вони дозволяють студентам забезпечити професійну спрямованість освіти, у практичному викладанні більше враховувати специфіку обраної спеціальності, формувати відповідні навички на практиці. Метою застосування цих методів є розширення, поглиблення й деталізація наукових знань, отриманих студентами на лекціях та в процесі самостійної роботи, прищеплення вмінь і навичок, розвиток наукового мислення та усного мовлення студентів. Перспективою подальших досліджень ми вбачаємо аналіз практичного застосування інтерактивних методів кооперативного, дискусійного навчання та ситуативного моделювання в практичній підготовці учителів музичного мистецтва.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Інтерактивні методи навчання: теорія і практика впровадження [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://shkola.ostriv.in.ua/publication/code-103F1AF92B958>
2. Мозковий штурм [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrloves.ru/moda-ta-stil/5942-mozkovij-shturm.html>
3. Пометун О., Пироженко Л. Інтерактивні технології навчання: теорія і практика / О. Пометун, Л. Пироженко. – К.: А.П.Н., 2002. – 136 с.
4. Ростовський О. Я. Музична педагогіка: навчальні програми, методичні рекомендації та матеріали. – Ніжин: Вид-во НДУ ім. М.Гоголя, 2001. – 112 с.

REFERENCES

1. *Interaktyvni metody navchannya: teoriya i praktyka vprovadzhenya*. [Interactive teaching

methods: the theory and practice of implementation] [Electronic resource]. Access: <http://shkola.ostriv.in.ua/publication/code-103F1AF92B958>

2. *Mozkovij shturm*. [Brainstorming] [Elektronnij resurs]. Access: <http://ukrloves.ru/moda-ta-stil/5942-mozkovij-shturm.html>

3. Pometun. O., Pyrozhenko, L. (2002). *Interaktyvni tekhnologiyi navchannya: teoriya i praktyka*. [Interactive Learning Technologies: Theory and Practice]. Kyiv.

4. Rostovskiy, O. Ya. (2001). *Muzichna pedagogika: navchalni programy, metodychni rekomendaciyi ta materialy*. [Musical pedagogy: educational programs, methodical recommendations and materials]. Nizhyn.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА:

МИХАСЬКОВА Марина Анатоліївна – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри теорії та методики музичного мистецтва Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

Наукові інтереси: професійна підготовка майбутнього вчителя музики, формування фахової компетентності музикантів-педагогів, музично-теоретична підготовка майбутніх учителів музики.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

MYKHASKOVA Maryna Anatoliivna – Candidate of pedagogical sciences, Assistant Professor, Head of the department of theory and methods of music art of Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy

Circle of scientific interests: professional preparation of the future music teacher, formation of professional competence of musicians-pedagogues, music-theoretical preparation of the future music teachers.

*Дата надходження рукопису 10. 04. 2018 р.
Рецензент – д.п.н. професор В. Ф. Черкасов.*

УДК: 371.56

НЕСТЕРЕНКО Тамара Сергіївна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри філософських та гуманітарних дисциплін Кропивницького інституту державного та муніципального управління e-mailpednauk@ukr.net

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Сучасний етап розвитку суспільства детермінує необхідність реформування освітньої галузі, зокрема модернізацію початкової ланки. Цей перехід можливий за умови переорієнтації освітніх цінностей, утримуванні освітніх систем на

фундаментальному науковому інструментарії гуманістичного характеру, що сприяє формуванню готовності до освітньої дії суб'єктного характеру, як усвідомленого і цілеспрямованого процесу. Закономірність впровадження компетентнісного підходу в освіту визначається необхідністю формування